

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Кафедра логопедії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту
фізичної культури

Михайло ЛЯННОЙ

«31» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Методологія і методи спеціальних
психолого-педагогічних досліджень**

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта (Логопедія)

Освітньо-професійна програма: Спеціальна освіта (Логопедія)

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Мова навчання: українська

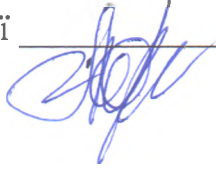
Погоджено науково-методичною
комісією

НН інституту фізичної культури
«31» серпня 2023 р.

Голова

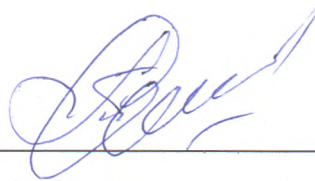
Людмила МОРОЗ, к. п. н., доцент

Розробник: Олена ЛАСТОЧКІНА, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри логопедії _____

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри логопедії
Протокол № 1 від «29» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри
Анатолій КРАВЧЕНКО, к.п.н., професор _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання		
Кількість кредитів – 3	магістр	Обов’язкова		
		Рік підготовки:		
		1-й		
		Семестр		
			2-й	
		Лекції		
		12 год.		
Практичні, семінарські				
		12 год.		
Лабораторні				

Самостійна робота				
		60 год.		
Консультації:				
		--- год.		
Загальна кількість годин – 86			Вид контролю:	
			залік	

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	магістр	Обов’язкова	
		Рік підготовки:	
		1-й	
		Семестр	
			2-й
		Лекції	
		2 год.	
Практичні, семінарські			
		2 год.	
Лабораторні			

Самостійна робота			
		82 год.	
Консультації:			
		2 год.	
Загальна кількість годин – 86		Вид контролю: залік	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Науково-дослідницька робота є обов’язковою складовою фахової підготовки магістрантів. Процес організація даного виду роботи реалізується системно – у вигляді цілеспрямованої взаємодії викладачів, студентів та інших учасників науково-дослідних проектів у навчальний та позанавчальний час згідно з технологіями, що забезпечують реалізацію особистісно орієнтованої моделі співпраці для формування у майбутнього магістра необхідних компетенцій науковця.

Програму навчальної дисципліни «Методологія і методи спеціальних психолого-педагогічних досліджень» розроблено з урахуванням необхідності наявних компетностей щодо підготовки, організації та представлення магістрами наукових досліджень у фаховому полі спеціальної педагогіки.

Навчальна дисципліна спрямована на здобуття слухачами та студентами знань щодо написання магістерської роботи за обраною проблематикою.

Мета курсу: надання студентам необхідного обсягу знань у галузі організації наукових досліджень, підготовка магістрів до самостійного виконання магістерської роботи, ознайомлення з формами звітів, методикою підготовки доповідей, наукових статей та магістерського проекту.

Завдання навчальної дисципліни «Методологія і методи спеціальних психолого-педагогічних досліджень» – формування теоретичного й практичного підґрунтя для ефективного, кваліфікованого проведення наукових досліджень студентами у процесі навчання у ВНЗ та на практиці, зокрема:

- формування у студентів наукового світогляду, методологічної культури;
- оволодіння методикою проведення наукового дослідження;
- розширення наукової ерудиції майбутнього фахівця-педагога вищої школи;
- формування вмінь оформлювати та презентувати отримані наукові результати;
- розвиток творчих якостей особистості.

Вивчення дисципліни «Методологія і методи спеціальних психолого-педагогічних досліджень» передбачає формування в студентів наступних фахових компетентностей:

Інтегральної компетентності: ІК. здатності розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Загальних компетентностей:

ЗК-1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК-3. Здатність працювати в команді.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК-9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальних компетентностей:

СК-1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами (залежно від спеціалізації).

СК-3. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів.

СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

СК-5. Здатність приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК-6. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів.

СК-9. Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, у тому числі інклюзивного освітнього середовища.

СК-10. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та/або освітні проекти у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-11. Здатність до виконання корекційно-освітньої діяльності з профілактики, подолання порушень мовленнєвого розвитку в освітньому, реабілітаційному процесі незалежно від типу закладу і форми організації освітньої діяльності.

СК-12. Здатність розробляти, адаптувати та впроваджувати освітні програми та навчальні матеріали, які забезпечують індивідуальний та диференційований підхід щодо осіб із мовленнєвими порушеннями та осіб з особливими освітніми потребами незалежно від їх етіології і патогенезу.

Практичне застосування знань навчального курсу «Методологія і методи спеціальних психолого-педагогічних досліджень» сприятиме підвищенню рівня наукового світогляду магістрантів, їх методологічної культури, виробленню стратегії і тактики проведення ефективного та кваліфікованого наукового дослідження, формуванню вмінь оформлювати й презентувати результати наукових розвідок, мотивації до пошуку креативних підходів і нестандартних шляхів вирішення наукових проблем.

Навчальним планом спеціальності передбачені аудиторні заняття (лекційні та практичні заняття) і самостійна робота. Форма контролю – залік.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Для ефективного вивчення навчальної дисципліни важливим є попереднє опанування дисциплінами бакалаврату, особливо, сформованість компетенцій щодо реалізації наукового дослідження після вивчення предмету «Основи наукових досліджень в спеціальній освіті».

Результати навчання за дисципліною:

РН 1. Здійснювати аналіз еволюційних процесів у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем.

РН 2. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

РН 3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.

РН 7. Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей.

РН 10. Відшукувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

РН 15. Планувати, організовувати і здійснювати експериментальні дослідження у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, обробляти результати досліджень з використанням статистичних методів, аргументувати висновки, презентувати результати дослідження та доводити власну наукову позицію.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

К-ть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Студент виявляє творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого вирішення навчальних завдань, переконливо аргументує відповіді, обґрунтовує власні міркування та умозаключення.
82 – 89	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, правильно вирішує навчальні завдання, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких не значна, добирає аргументи для підтвердження думок.
74 – 81	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти допущені помилки.
64 – 73	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є суттєві.
60 – 63	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за вихідний, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, з допомогою викладача може виправляти значну кількість суттєвих помилок.
35 – 59	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів,

	що становлять незначну частину навчального матеріалу.
1 – 34	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 14-15 балів: виконання роботи під час практичного заняття оцінюється від 1 до 10 балів; виконання самостійних завдань до окремої теми оцінюється від 1 до 4-5 балів.

Розподіл балів

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ								Разом	Загальна сума
Розділ 1				Розділ 2				100	100
T. 1	T. 2	T. 3	T. 4	T. 5	T. 6	T. 7	T. 8		
16		8	8	8	8	8	8	64	
Контроль самостійної роботи									
8		4	4	5	5	5	5	36	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	
60 – 63	E	задовільно
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік у Х семестрі., поточне теоретичне опитування, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, інші види індивідуальних та групових завдань тощо.

6. Програма навчальної дисципліни
6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Наука як особлива сфера діяльності.

1. Наукове пізнання. Взаємозв'язок теорії і практики у науковому пошуку, раціональний і чуттєвий рівень пізнання.
2. Наукове дослідження як процес і результат. Форми наукового знання.
3. Основні характеристики дослідницьких умінь.

Тема 2. Логіка наукового дослідження.

1. Ідеалізація та формалізація наукового пошуку. Поняття про логіку науки.
2. Наукова термінологічна мова: терміни, поняття, символи, позначення, логічні форми.
3. Основні логічні форми теоретичного пізнання: поняття, судження, умовивід, класифікація. Закони двозначної логіки: тотожності, суперечності, виключення третього, достатньої підстави.
4. Використання логічних форм і законів аргументації у магістерській роботі (представлення результатів і підсумків).

Тема 3. Методологічні основи психолого-педагогічного дослідження.

1. Поняття про методологію науки.
2. Характеристика основних методологічних рівнів дослідження.
3. Методологія педагогіки. Загальні принципи педагогічного, наукового дослідження. Закони діалектики. Часткові принципи педагогічного дослідження.
4. Підходи до вивчення педагогічних явищ та процесів у спеціальній педагогіці.

Тема 4. Понятійний апарат психолого-педагогічного дослідження, його зміст та характеристика.

1. Компоненти науково-поняттєвого апарату психолого-педагогічного дослідження: проблема, тема, актуальність, об'єкт та предмет дослідження, мета, завдання, гіпотеза, практична значущість, новизна.
2. Зміст науково-поняттєвого апарату психолого-педагогічних досліджень в полі спеціальної освіти.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 5. Пошук, накопичення та використання наукової інформації.

1. Значення інформації для процесу наукового дослідження.

2. Інформаційні джерела: визначення та класифікація.
3. Джерельна база наукових досліджень галузі «Спеціальна освіта».
4. Пошукові системи загального призначення. Системи спеціалізованого наукового пошуку. Наукометричні дослідження, бази даних. Бібліографічні посилання Google Scholar.

Тема 6. Методи психолого-педагогічного дослідження: класифікація і характеристика.

1. Поняття про метод дослідження. Класифікація методів дослідження відповідно до теоретичного й емпіричного рівнів дослідження.
2. Застосування загальних методів дослідження: теоретичних (абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання), емпіричних (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент) та математичних (методи математичної статистики, кореляційний аналіз, факторний аналіз).

Тема 7. Методика проведення психолого-педагогічного дослідження, педагогічний експеримент.

1. Методика дослідження; логіка, та етапи наукового дослідження.
2. Педагогічний експеримент та його різновиди – констатувальний, формувальний, контрольний.
3. Загальні вимоги до підготовки та проведення педагогічного експерименту, структура його етапів.
4. Особливості організації та проведення педагогічного експерименту в полі спеціальної освіти.

Тема 8. Оформлення результатів дослідження, підготовка до захисту магістерської роботи.

1. Загальні вимоги до оформлення наукового доробку.
2. Головні частини рукопису магістерської роботи. Академічна доброчесність або антиплагіат.
3. Необхідні документи для захисту магістерської кваліфікаційної роботи: наказ про затвердження теми і наукове керівництво, рекомендація кафедри щодо захисту, текст роботи, відгук, рецензії.
4. Підготовка виступу для захисту роботи. Структура презентації.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Ус ього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Сам. Роб.	Конс.		Лекції	Практ.	Сам. Роб.	Конс.
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ										
Тема 1. Наука як особлива сфера діяльності.	10	1	1	5			0,5	0,5	10	
Тема 2. Логіка наукового дослідження.	10	1	1	5					10	
Тема 3. Методологічні основи психолого-педагогічного дослідження.	10	1	1	5			0,5	0,5	10	
Тема 4. Понятійний апарат психолого-педагогічного дослідження, його зміст та характеристика.	10	1	1	5					10	
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ										
Тема 5. Пошук, накопичення та використання наукової інформації.	10	2	2	10			0,5	0,5	10	
Тема 6. Методи психолого-педагогічного дослідження: класифікація і характеристика.	12	2	2	10					12	
Тема 7. Методика проведення психолого-педагогічного дослідження, педагогічний експеримент.	12	2	2	10			0,5	0,5	12	
Тема 8. Оформлення результатів дослідження, підготовка до захисту магістерської роботи.	12	2	2	10					12	
Загальний підсумковий контроль – ЗАЛК.					-					-
Усього годин	86	12	12	60	-	86	2	2	86	-

7. Рекомендовані джерела інформації

Основна:

1. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2008. 278 с.
2. Демківський А. В., Безус П. І. Основи методології наукових досліджень: навч. посіб. К. : Акад. муніцип. упр., 2012. 276 с.
3. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
4. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: «Кондор», 2006. 206 с.
5. Методи математичної статистики в дослідженні проблем педагогіки і психології. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukped.com/1169.html>.
6. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Криstopчук. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
7. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
8. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів, ад'юнктів ВНЗ / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка; авт.-упоряд.: А.Є.Конверський [та ін.]; за ред. А.Є.Конверського. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 352 с.
9. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
10. Положення про кваліфікаційну роботу у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка нова редакція. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/11/nova_redakciya_polozhennya_pro_kv_alifikaciynu_robotu_z_pidpisami_a7c17.pdf.
11. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К.: КНУТД, 2009. 246 с.

Допоміжна

1. Барковський В.В., Барковська Н.В., Лопатін О.К. Теорія ймовірностей та математична статистика: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2002. 448 с.
2. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2008. 278с.
3. Грабченко А. І., Федорович В. О., Гарашенко Я. М. Методи наукових досліджень: навч. посіб. Х.: НТУ «ХПІ», 2009. 142 с.

4. Методи математичної статистики в дослідженні проблем педагогіки і психології. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukped.com/1169.html>.
5. Основи наукових досліджень: конспект лекцій. Укладач Е.В.Колісніченко. Суми: Сумський державний університет, 2012. 83 с.
6. Основи наукових досліджень: навч. посіб. для студ. спеціальності «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Г.Г.Стрелкова, М.М. Федосенко, А.І.Замулко, О.С.Іщенко. Електронні текстові дані. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 120 с.
7. Панова С.О. Математичні методи у статистичній перевірці наукових гіпотез [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://bdpu.org/scientific_published/conf021009/articles/Section_3/Panova.pdf.
8. Шевцов А.Г., Ласточкина О.В., Никоненко Н.В. Підготовка вчителів спеціальної освіти в Україні та за кордоном в умовах екстреного запровадження дистанційного навчання. Інформаційні технології і засоби навчання, т. 77, № 3. с. 240-261, 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3960>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. База даних рефератів та цитування рецензованої літератури SCOPUS. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.scopus.com>.
2. База даних рефератів та цитування рецензованої літератури Web of Science Core Collection. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://clarivate.com/cis/solutions/web-of-science-core-collection/>.
3. Бібліотека СумДПУ імені А.С.Макаренка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://library.sspu.edu.ua/>.
4. Науковий портал та соціальна мережа вчених. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.researchgate.net>.
5. Рішення, що поєднує в собі reference manager (засіб збору і каталогізації наукових статей для подальшої підготовки пристатейного списків) і наукову соціальну мережу, яка дозволяє організовувати персональну наукову бібліотеку, спільно працювати над статтями, а також знаходити однодумців і вивчати тренди сучасних досліджень. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.mendeley.com.
6. Сайт дистанційного навчання. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://dl.sspu.edu.ua/login/>.
7. Сайт кафедри логопедії СумДПУ імені А.С.Макаренка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://fc.sspu.edu.ua/kafedra-logopedii/kolektyv>.
8. Соціальна мережа для співпраці вчених, яка може використовуватися для того, щоб ділитися з іншими своїми статтями, відстежувати їхнє цитування і стежити за новинами досліджень і розробок за іменами й ключовими словами. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.academia.edu.

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою): мультимедійні презентації до лекційних занять (відповідно теми).

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут фізичної культури
Кафедра логопедії

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

з навчальної дисципліни

«Методологія і методи спеціальних психолого-педагогічних досліджень»

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

Освітньо-професійна програма: Спеціальна освіта (Логопедія)
другий (магістерський) рівень

Мова навчання: українська

Розроблені: к.п.н., ст. викладачем Ласточкіною О.В.

РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лекційне заняття № 1

ТЕМА 1. НАУКА ЯК ОСОБЛИВА СФЕРА ДІЯЛЬНОСТІ.

МЕТА. ВИСВІТЛИТИ ХАРАКТЕРИСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАУКИ,
ЯК СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ.

План:

1. Наукове пізнання. Взаємозв'язок теорії і практики у науковому пошуку, раціональний і чуттєвий рівень пізнання.
2. Наукове дослідження як процес і результат. Форми наукового знання.
3. Основні характеристики дослідницьких умінь.

Основний зміст:

1. Наукове пізнання. Взаємозв'язок теорії і практики у науковому пошуку, раціональний і чуттєвий рівень пізнання.
2. Наукове дослідження як процес і результат. Форми наукового знання.
3. Основні характеристики дослідницьких умінь.

Література:

Основна:

1. Демківський А. В., Безус П. І. Основи методології наукових досліджень: навч. посіб. К. : Акад. муніцип. упр., 2012. 276 с.
2. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: «Кондор», 2006. 206 с.
4. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Кристочук. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
5. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
6. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів, ад'юнктів ВНЗ / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка; авт.-упоряд.: А.Є.Конверський [та ін.]; за ред. А.Є.Конверського. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 352 с.
7. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К.: КНУТД, 2009. 246 с.

ТЕМА 2. ЛОГІКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.

МЕТА. ВИСВІТЛИТИ ОСНОВНІ ЛОГІЧНІ ФОРМИ ТЕОРЕТИЧНОГО ТА ПРАКТИЧНОГО НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ ТА ОБГОВОРИТИ ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ МАГІСТЕРСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.

План:

1. Ідеалізація та формалізація наукового пошуку. Поняття про логіку науки.
2. Наукова термінологічна мова: терміни, поняття, символи, позначення, логічні форми.
3. Основні логічні форми теоретичного пізнання: поняття, судження, умовивід, класифікація. Закони двозначної логіки: тотожності, суперечності, виключення третього, достатньої підстави.
4. Використання логічних форм і законів аргументації у магістерській роботі (представлення результатів і підсумків).

Основний зміст:

1. Ідеалізація та формалізація наукового пошуку. Поняття про логіку науки.
2. Наукова термінологічна мова: терміни, поняття, символи, позначення, логічні форми.
3. Основні логічні форми теоретичного пізнання: поняття, судження, умовивід, класифікація. Закони двозначної логіки: тотожності, суперечності, виключення третього, достатньої підстави.
4. Використання логічних форм і законів аргументації у магістерській роботі (представлення результатів і підсумків).

Література:

1. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
2. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: «Кондор», 2006. 206 с.
3. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Криstopчук. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
4. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів, ад'юнктів ВНЗ / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка; авт.-упоряд.: А.Є.Конверський [та ін.]; за ред. А.Є.Конверського. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 352 с.
6. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К.: КНУТД, 2009. 246 с.

9. Шевцов А.Г., Ласточкіна О.В., Никоненко Н.В. Підготовка вчителів спеціальної освіти в Україні та за кордоном в умовах екстренного запровадження дистанційного навчання. Інформаційні технології і засоби навчання, т. 77, № 3. с. 240-261, 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3960>.

Лекційне заняття № 2

ТЕМА 3. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.

МЕТА. ВИСВІТЛИТИ ПОНЯТТЯ МЕТОДОЛОГІЇ, РІВНІВ ЇЇ ДОСЛІДЖЕННЯ; СХАРАКТЕРИЗУВАТИ ЗАГАЛЬНІ ТА ЧАСТКОВІ ПРИНЦИПИ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.

План:

1. Поняття про методологію науки.
2. Характеристика основних методологічних рівнів дослідження.
3. Методологія педагогіки. Загальні принципи педагогічного, наукового дослідження. Закони діалектики. Часткові принципи педагогічного дослідження.
4. Підходи до вивчення педагогічних явищ та процесів у спеціальній педагогіці.

Основний зміст:

1. Поняття про методологію науки.
2. Характеристика основних методологічних рівнів дослідження.
3. Методологія педагогіки. Загальні принципи педагогічного, наукового дослідження. Закони діалектики. Часткові принципи педагогічного дослідження.
4. Підходи до вивчення педагогічних явищ та процесів у спеціальній педагогіці.

Література:

1. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
2. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: «Кондор», 2006. 206 с.
3. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Криstopчук. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
4. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів, ад'юнктів ВНЗ / Київський нац. ун-т ім.

- Т. Шевченка; авт.-упоряд.: А.Є.Конверський [та ін.]; за ред. А.Є.Конверського. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 352 с.
6. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К.: КНУТД, 2009. 246 с.
  10. Шевцов А.Г., Ласточкіна О.В., Никоненко Н.В. Підготовка вчителів спеціальної освіти в Україні та за кордоном в умовах екстренного запровадження дистанційного навчання. Інформаційні технології і засоби навчання, т. 77, № 3. с. 240-261, 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3960>.

Лекційне заняття № 3

ТЕМА 4. ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ, ЙОГО ЗМІСТ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА.

МЕТА. СХАРАКТЕРИЗУВАТИ НАУКОВО-ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЙОГО ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ В ПОЛІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ.

План:

1. Компоненти науково-поняттєвого апарату психолого-педагогічного дослідження: проблема, тема, актуальність, об'єкт та предмет дослідження, мета, завдання, гіпотеза, практична значущість, новизна.
2. Зміст науково-поняттєвого апарату психолого-педагогічних досліджень в полі спеціальної освіти.

Основний зміст:

1. Компоненти науково-поняттєвого апарату психолого-педагогічного дослідження: проблема, тема, актуальність, об'єкт та предмет дослідження, мета, завдання, гіпотеза, практична значущість, новизна.
2. Зміст науково-поняттєвого апарату психолого-педагогічних досліджень в полі спеціальної освіти.

Література:

1. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2008. 278 с.
2. Демківський А. В., Безус П. І. Основи методології наукових досліджень: навч. посіб. К. : Акад. муніцип. упр., 2012. 276 с.
3. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
4. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: «Кондор», 2006. 206 с.
5. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Криstopчук. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.

6. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
7. Положення про кваліфікаційну роботу у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка нова редакція. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/11/nova_redakciya_polozhennya_pro_kv_alifikaciynu_robotu_z_pidpisami_a7c17.pdf.
8. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К.: КНУТД, 2009. 246 с.

РОЗДІЛ 2.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Лекційне заняття № 4

ТЕМА 5. ПОШУК, НАКОПИЧЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.

МЕТА. ВИСВІТЛИТИ ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПРОЦЕСУ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ; ПРОАНАЛІЗУВАТИ ВИДИ ІНФОРМАЦІЇ; РОЗГЛЯНУТИ ДЖЕРЕЛЬНІ БАЗИ ІНФОРМАЦІЇ.

План:

1. Значення інформації для процесу наукового дослідження.
2. Інформаційні джерела: визначення та класифікація.
3. Джерельна база наукових досліджень галузі «Спеціальна освіта».
4. Пошукові системи загального призначення. Системи спеціалізованого наукового пошуку. Наукометричні дослідження, бази даних. Бібліографічні посилання Google Scholar.

Основний зміст:

1. Значення інформації для процесу наукового дослідження.
2. Інформаційні джерела: визначення та класифікація.
3. Джерельна база наукових досліджень галузі «Спеціальна освіта».
4. Пошукові системи загального призначення. Системи спеціалізованого наукового пошуку. Наукометричні дослідження, бази даних. Бібліографічні посилання Google Scholar.

Література:

1. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.

2. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Криstopчук. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
3. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
4. Положення про кваліфікаційну роботу у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка нова редакція. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/11/nova_redakciya_polozhennya_pro_kv_alifikaciynu_robotu_z_pidpisami_a7c17.pdf.
5. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К.: КНУТД, 2009. 246 с.
6. База даних рефератів та цитування рецензованої літератури SCOPUS. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.scopus.com>.
7. База даних рефератів та цитування рецензованої літератури Web of Science Core Collection. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://clarivate.com/cis/solutions/web-of-science-core-collection/>.
8. Бібліотека СумДПУ імені А.С.Макаренка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://library.sspu.edu.ua/>.
9. Науковий портал та соціальна мережа вчених. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.researchgate.net>.
10. Рішення, що поєднує в собі reference manager (засіб збору і каталогізації наукових статей для подальшої підготовки пристатейному списків) і наукову соціальну мережу, яка дозволяє організовувати персональну наукову бібліотеку, спільно працювати над статтями, а також знаходити однодумців і вивчати тренди сучасних досліджень. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.mendeley.com.
11. Соціальна мережа для співпраці вчених, яка може використовуватися для того, щоб ділитися з іншими своїми статтями, відстежувати їхнє цитування і стежити за новинами досліджень і розробок за іменами й ключовими словами. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.academia.edu.

ТЕМА 6. МЕТОДИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ: КЛАСИФІКАЦІЯ І ХАРАКТЕРИСТИКА.

МЕТА. ВИСВІТЛИТИ ІНФОРМАЦІЮ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ, ЕМПІРИЧНИХ І МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.

План:

1. Поняття про метод дослідження. Класифікація методів дослідження відповідно до теоретичного й емпіричного рівнів дослідження.

2. Застосування загальних методів дослідження: теоретичних (абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання), емпіричних (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент) та математичних (методи математичної статистики, кореляційний аналіз, факторний аналіз).

Основний зміст:

1. Поняття про метод дослідження. Класифікація методів дослідження відповідно до теоретичного й емпіричного рівнів дослідження.
2. Застосування загальних методів дослідження: теоретичних (абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання), емпіричних (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент) та математичних (методи математичної статистики, кореляційний аналіз, факторний аналіз).

Література:

1. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
2. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: «Кондор», 2006. 206 с.
3. Методи математичної статистики в дослідженні проблем педагогіки і психології. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukped.com/1169.html>.
4. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Кристочук. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
5. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
6. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів, ад'юнктів ВНЗ / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка; авт.-упоряд.: А.Є.Конверський [та ін.]; за ред. А.Є.Конверського. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 352 с.
7. Барковський В.В., Барковська Н.В., Лопатін О.К. Теорія ймовірностей та математична статистика: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2002. 448 с.
11. Грабченко А. І., Федорович В. О., Гаращенко Я. М. Методи наукових досліджень: навч. посіб. Х.: НТУ «ХПІ», 2009. 142 с.
12. Методи математичної статистики в дослідженні проблем педагогіки і психології. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukped.com/1169.html>.
13. Панова С.О. Математичні методи у статистичній перевірці наукових гіпотез [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://bdpu.org/scientific_published/conf021009/articles/Section_3/Panova.pdf.
14. Шевцов А.Г., Ласточкина О.В., Никоненко Н.В. Підготовка вчителів спеціальної освіти в Україні та за кордоном в умовах екстремного

запровадження дистанційного навчання. Інформаційні технології і засоби навчання, т. 77, № 3. с. 240-261, 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3960>.

Лекційне заняття № 5

ТЕМА 7. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ, ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ.

МЕТА. ВИСВІТЛИТИ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕТОДИКИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ.

План:

1. Методика дослідження; логіка, та етапи наукового дослідження.
2. Педагогічний експеримент та його різновиди – констатувальний, формувальний, контрольний.
3. Загальні вимоги до підготовки та проведення педагогічного експерименту, структура його етапів.
4. Особливості організації та проведення педагогічного експерименту в полі спеціальної освіти.

Основний зміст:

1. Методика дослідження; логіка, та етапи наукового дослідження.
2. Педагогічний експеримент та його різновиди – констатувальний, формувальний, контрольний.
3. Загальні вимоги до підготовки та проведення педагогічного експерименту, структура його етапів.
4. Особливості організації та проведення педагогічного експерименту в полі спеціальної освіти.

Література:

1. Демківський А. В., Безус П. І. Основи методології наукових досліджень: навч. посіб. К. : Акад. муніцип. упр., 2012. 276 с.
2. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: «Кондор», 2006. 206 с.
4. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Кристочук. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
5. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
6. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів, ад'юнктів ВНЗ / Київський нац. ун-т ім.

- Т. Шевченка; авт.-упоряд.: А.Є.Конверський [та ін.]; за ред. А.Є.Конверського. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 352 с.
7. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К.: КНУТД, 2009. 246 с.
  8. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2008. 278с.
  9. Основи наукових досліджень: конспект лекцій. Укладач Е.В.Колісніченко. Суми: Сумський державний університет, 2012. 83 с.
  10. Основи наукових досліджень: навч. посіб. для студ. спеціальності «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Г.Г.Стрелкова, М.М. Федосенко, А.І.Замулко, О.С.Іщенко. Електронні текстові дані. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 120 с.
  11. Шевцов А.Г., Ласточкіна О.В., Никоненко Н.В. Підготовка вчителів спеціальної освіти в Україні та за кордоном в умовах екстреного запровадження дистанційного навчання. Інформаційні технології і засоби навчання, т. 77, № 3. с. 240-261, 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3960>
  12. База даних рефератів та цитування рецензованої літератури SCOPUS. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.scopus.com>.
  13. База даних рефератів та цитування рецензованої літератури Web of Science Core Collection. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://clarivate.com/cis/solutions/web-of-science-core-collection/>.
  14. Бібліотека СумДПУ імені А.С.Макаренка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://library.sspu.edu.ua/>.
  15. Науковий портал та соціальна мережа вчених. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.researchgate.net>.

Лекційне заняття № 6

ТЕМА 8. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ, ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.

МЕТА. ОЗНАЙОМИТИ З ВИМОГАМИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.

План:

1. Загальні вимоги до оформлення наукового доробку.
2. Головні частини рукопису магістерської роботи. Академічна доброчесність або антиплагіат.
3. Необхідні документи для захисту магістерської кваліфікаційної роботи: наказ про затвердження теми і наукове керівництво, рекомендація кафедри щодо захисту, текст роботи, відгук, рецензії.
4. Підготовка виступу для захисту роботи. Структура презентації.

Основний зміст:

1. Загальні вимоги до оформлення наукового доробку.
2. Головні частини рукопису магістерської роботи. Академічна доброчесність або антиплагіат.
3. Необхідні документи для захисту магістерської кваліфікаційної роботи: наказ про затвердження теми і наукове керівництво, рекомендація кафедри щодо захисту, текст роботи, відгук, рецензії.
4. Підготовка виступу для захисту роботи. Структура презентації.

Література:

1. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріана, 2012. 180 с.
2. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
3. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів, ад'юнктів ВНЗ / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка; авт.-упоряд.: А.Є.Конверський [та ін.]; за ред. А.Є.Конверського. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 352 с.
4. Положення про кваліфікаційну роботу у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка нова редакція. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/11/nova_redakciya_polozhennya_pro_kv_alifikaciynu_robotu_z_pidpisami_a7c17.pdf.
5. Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у освітньо-науковій діяльності сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/polozhennya_pro_sistemu_zabezpechennya_akademichnoyi_dobrochesnosti_u_osvitno-naukoviy_diyalnosti_56ed3.pdf
- 6.
7. Бібліотека СумДПУ імені А.С.Макаренка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://library.sspu.edu.ua/>.
8. Науковий портал та соціальна мережа вчених. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.researchgate.net>.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут фізичної культури
Кафедра логопедії

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни «Методологія і методи спеціальних психолого-педагогічних досліджень»

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

Освітньо-професійна програма: Спеціальна освіта (Логопедія)
другий (магістерський) рівень

Мова навчання: українська

Розроблені: к.п.н., ст. викладачем Ласточкіною О.В.

Критерії оцінювання основної роботи на практичних заняттях

(максимальна оцінка – 8 балів):

- ✓ **Високий рівень** – студент самостійно, швидко та правильно відповідає на запитання, коротко висвітлюючи зміст та виявляючи власне абстрактне або творче бачення. Оцінюється у 8-7 балів.
- ✓ **Достатній рівень** – студент самостійно, швидко та правильно виконує завдання або відповідає на запитання, однак припускається незначних помилок, що в змозі самостійно виправити. Відповідь оцінюється у 6-5 балів.
- ✓ **Середній рівень** – студент відповідає (виконує) запитання (завдання) за допомогою викладача, припускається багатьох помилок, що може самостійно або за допомоги викладача виправити. Відповідь оцінюється у 4-3 бали.
- ✓ **Низький рівень** – студент не розуміє змісту завдання, припускається багатьох помилок при виконанні; взагалі не виконує завдання. Відповідь оцінюється в 2-1 бали.

Критерії оцінювання додаткової – самостійної роботи

(максимальна оцінка – 5 балів):

- ✓ **Достатній рівень** – студент самостійно, швидко та правильно відповідає на запитання, коротко висвітлюючи зміст та виявляючи власне абстрактне або творче бачення. Оцінюється у 5-4 бали.
- ✓ **Середній рівень** – студент відповідає (виконує) запитання (завдання) за допомогою викладача, припускається багатьох помилок, які може самостійно або за допомоги викладача виправити. Відповідь оцінюється у 3-2 бали.
- ✓ **Низький рівень** – студент не розуміє змісту завдання, припускається багатьох помилок при виконанні; взагалі не виконує завдання. Відповідь оцінюється в 1-0 бал.

РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Практичне заняття № 1

ТЕМА 1. НАУКА ЯК ОСОБЛИВА СФЕРА ДІЯЛЬНОСТІ.

МЕТА. ВИСВІТЛИТИ ХАРАКТЕРИСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАУКИ,
ЯК СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ.

Теоретичні питання:

1. Наукове пізнання. Взаємозв'язок теорії і практики у науковому пошуку, раціональний і чуттєвий рівень пізнання.
2. Наукове дослідження як процес і результат. Форми наукового знання.
3. Основні характеристики дослідницьких умінь.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати перелік документів національної нормативно-правової бази, що регламентують сучасну наукову діяльність.
2. Визначити місце наукових досліджень у системі підготовки фахівців для роботи у сфері соціальної педагогіки.
3. Висвітлити основні напрями сучасних наукових досліджень у сфері гуманітарних наук в Україні.
4. Організація науки і підготовка наукових кадрів: наукові установи та організації; наукові кадри; вчені ступені та їх здобуття; аспірантура, докторантура.
5. Пояснити зв'язок науково-дослідної роботи з навчальним процесом.
6. Використовуючи принципи організації праці в науковій діяльності, оперуючи інформацією про організацію та самоорганізацію дослідника, скласти перелік компетенцій наукового працівника. Відповідь обґрунтуйте.

Література:

1. ський А. В., Безус П. І. Основи методології наукових досліджень: навч. посіб. К. : Акад. муніцип. упр., 2012. 276 с.
2. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: «Кондор», 2006. 206 с.
4. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Криstopчук. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
5. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.

6. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів, ад'юнктів ВНЗ / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка; авт.-упоряд.: А.Є.Конверський [та ін.]; за ред. А.Є.Конверського. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 352 с.
7. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К.: КНУТД, 2009. 246 с.

ТЕМА 2. ЛОГІКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.

МЕТА. ВИСВІТЛИТИ ОСНОВНІ ЛОГІЧНІ ФОРМИ ТЕОРЕТИЧНОГО ТА ПРАКТИЧНОГО НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ ТА ОБГОВОРИТИ ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ МАГІСТЕРСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.

Теоретичні питання:

1. Ідеалізація та формалізація наукового пошуку. Поняття про логіку науки.
2. Наукова термінологічна мова: терміни, поняття, символи, позначення, логічні форми.
3. Основні логічні форми теоретичного пізнання: поняття, судження, умовивід, класифікація. Закони двозначної логіки: тотожності, суперечності, виключення третього, достатньої підстави.
4. Використання логічних форм і законів аргументації у магістерській роботі (представлення результатів і підсумків).

Завдання для самостійної роботи:

1. У науковій статті за фахом магістерської підготовки знайти приклади понять, суджень і умовиводів. Провести їх логічний аналіз.
2. Проаналізувати статтю за обраною темою магістерської роботи і визначити приклади застосування автором логічних форм і законів двозначної логіки.

Література:

1. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
2. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: «Кондор», 2006. 206 с.
3. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Кристочук. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
4. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів, ад'юнктів ВНЗ / Київський нац. ун-т ім.

- Т. Шевченка; авт.-упоряд.: А.Є.Конверський [та ін.]; за ред. А.Є.Конверського. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 352 с.
6. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К.: КНУТД, 2009. 246 с.
  7. Шевцов А.Г., Ласточкіна О.В., Никоненко Н.В. Підготовка вчителів спеціальної освіти в Україні та за кордоном в умовах екстренного запровадження дистанційного навчання. Інформаційні технології і засоби навчання, т. 77, № 3. с. 240-261, 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3960>.

Практичне заняття № 2

ТЕМА 3. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.

МЕТА. ВИСВІТЛИТИ ПОНЯТТЯ МЕТОДОЛОГІЇ, РІВНІВ ЇЇ ДОСЛІДЖЕННЯ; СХАРАКТЕРИЗУВАТИ ЗАГАЛЬНІ ТА ЧАСТКОВІ ПРИНЦИПИ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.

Теоретичні питання:

1. Поняття про методологію науки.
2. Характеристика основних методологічних рівнів дослідження.
3. Методологія педагогіки. Загальні принципи педагогічного, наукового дослідження. Закони діалектики. Часткові принципи педагогічного дослідження.
4. Підходи до вивчення педагогічних явищ та процесів у спеціальній педагогіці.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати тези з анотаціями (обсяг 2-3 сторінки) на тему: «Роль методології у визначенні перспектив розвитку педагогічної галузі».
2. Вибрати наукову статтю за фахом. У вибраній статті визначити рівні методології, заповнити таблицю.
3. Проаналізувати науковий апарат дослідження на прикладі магістерської роботи. Результати роботи представити у вигляді таблиці.

Література:

7. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
8. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: «Кондор», 2006. 206 с.
9. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Криstopчук. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
10. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред.

І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.

11. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів, ад'юнктів ВНЗ / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка; авт.-упоряд.: А.Є.Конверський [та ін.]; за ред. А.Є.Конверського. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 352 с.
12. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К.: КНУТД, 2009. 246 с.
13. Шевцов А.Г., Ласточкіна О.В., Никоненко Н.В. Підготовка вчителів спеціальної освіти в Україні та за кордоном в умовах екстренного запровадження дистанційного навчання. Інформаційні технології і засоби навчання, т. 77, № 3. с. 240-261, 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3960>.

Практичне заняття № 3

ТЕМА 4. ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ, ЙОГО ЗМІСТ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА.

МЕТА. СХАРАКТЕРИЗУВАТИ НАУКОВО-ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЙОГО ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ В ПОЛІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ.

Теоретичні питання:

1. Компоненти науково-поняттєвого апарату психолого-педагогічного дослідження: проблема, тема, актуальність, об'єкт та предмет дослідження, мета, завдання, гіпотеза, практична значущість, новизна.
2. Зміст науково-поняттєвого апарату психолого-педагогічних досліджень в полі спеціальної освіти.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти перелік наукових проблем і суперечностей у сфері освіти сформульованих на підставі аналізу фахової літератури для визначення актуальних напрямів психолого-педагогічних досліджень.
2. Проаналізувати науковий апарат дослідження на прикладі магістерської роботи. Результати роботи представити у вигляді таблиці.
3. Висвітлити основні напрями сучасних наукових досліджень у сфері гуманітарних наук в Україні.

Література:

1. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2008. 278 с.
2. Демківський А. В., Безус П. І. Основи методології наукових досліджень: навч. посіб. К. : Акад. муніцип. упр., 2012. 276 с.

3. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
4. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: «Кондор», 2006. 206 с.
5. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Криstopчук. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
6. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
7. Положення про кваліфікаційну роботу у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка нова редакція. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/11/nova_redakciya_polozhennya_pro_kv_alifikaciynu_robotu_z_pidpisami_a7c17.pdf.
8. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К.: КНУТД, 2009. 246 с.

РОЗДІЛ 2.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Практичне заняття № 4

ТЕМА 5. ПОШУК, НАКОПИЧЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.

МЕТА. ВИСВІТЛИТИ ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПРОЦЕСУ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ; ПРОАНАЛІЗУВАТИ ВИДИ ІНФОРМАЦІЇ; РОЗГЛЯНУТИ ДЖЕРЕЛЬНІ БАЗИ ІНФОРМАЦІЇ.

Теоретичні питання:

1. Значення інформації для процесу наукового дослідження.
2. Інформаційні джерела: визначення та класифікація.
3. Правила роботи з інформаційними джерелами: відбір, систематизація, оформлення літературного огляду.
4. Джерельна база наукових досліджень галузі «Спеціальна освіта».
5. Пошукові системи загального призначення. Системи спеціалізованого наукового пошуку. Наукометричні дослідження, бази даних. Бібліографічні посилання Google Scholar.

Завдання для самостійної роботи:

1. Здійснити пошук найвпливовіших наукових журналів за темою Вашого дослідження.

2. Здійснити пошук наукових статей за темою використовуючи спеціалізовані сервіси GoogleScholar.
3. Підготувати список літературних джерел відповідно до теми магістерського дослідження керуючись ДСТУ 8302:2015 Новим стандартом оформлення списку літератури.
4. Скласти таблицю класифікації інформаційного забезпечення.
5. Визначити види професійного інформаційного забезпечення.
6. Автоматизовані системи пошуку та обробки інформації.
7. Описати вибір інформаційного забезпечення свого наукового дослідження, методику роботи з різними науковими джерелами інформації, скласти розгорнутий зміст курсової (або кваліфікаційної) роботи. Обсяг 2 сторінки тексту.

Література:

1. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
2. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Кристочук. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
3. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
4. Положення про кваліфікаційну роботу у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка нова редакція. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/11/nova_redakciya_polozhennya_pro_kv_alifikaciynu_robotu_z_pidpisami_a7c17.pdf.
5. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К.: КНУТД, 2009. 246 с.
6. База даних рефератів та цитування рецензованої літератури SCOPUS. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.scopus.com>.
7. База даних рефератів та цитування рецензованої літератури Web of Science Core Collection. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://clarivate.com/cis/solutions/web-of-science-core-collection/>.
8. Бібліотека СумДПУ імені А.С.Макаренка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://library.sspu.edu.ua/>.
9. Науковий портал та соціальна мережа вчених. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.researchgate.net>.
10. Рішення, що поєднує в собі reference manager (засіб збору і каталогізації наукових статей для подальшої підготовки пристатейному списків) і наукову соціальну мережу, яка дозволяє організовувати персональну наукову бібліотеку, спільно працювати над статтями, а також знаходити однодумців і вивчати тренди сучасних досліджень. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.mendeley.com.

11. Соціальна мережа для співпраці вчених, яка може використовуватися для того, щоб ділитися з іншими своїми статтями, відстежувати їхнє цитування і стежити за новинами досліджень і розробок за іменами й ключовими словами. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.academia.edu.

ТЕМА 6. МЕТОДИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ: КЛАСИФІКАЦІЯ І ХАРАКТЕРИСТИКА.

МЕТА. ВИСВІТЛИТИ ІНФОРМАЦІЮ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ, ЕМПІРИЧНИХ І МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.

Теоретичні питання:

1. Поняття про метод дослідження. Класифікація методів дослідження відповідно до теоретичного й емпіричного рівнів дослідження.
2. Застосування загальних методів дослідження: теоретичних (абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання), емпіричних (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент) та математичних (методи математичної статистики, кореляційний аналіз, факторний аналіз).
3. Складіть анкету для визначення професійних якостей (умінь) фахівця за вашою спеціальністю. Проаналізуйте результати. Хід роботи а) ознайомитися з правилами складання анкети; б) сформулювати питання; в) перевірити питання, за необхідністю їх скоректувати; г) провести анкетування; д) проаналізувати результати.

Завдання для самостійної роботи:

1. Охарактеризуйте і покажіть на прикладах специфіку реалізації кожного з методів наукового дослідження у магістерській роботі. Результати роботи представити у вигляді таблиці.
2. Загальнонаукові (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, моделювання, абстрагування, конкретизація, системний аналіз) та емпіричні методи дослідження. Методичні прийоми (спостереження, експеримент).
3. Виступи студентів з питань: методика наукового дослідження: методичні прийоми та процедури наукових досліджень (інвентаризація, контрольні заміри, вибіркові спостереження, суцільні спостереження, експертизи, інформаційне моделювання, дослідження документів).
4. Схарактеризуйте актуальні на сьогоднішній день інноваційні прийоми, методи та засоби, що впроваджуються в освітній процес осіб із особливими освітніми потребами.

Література:

1. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.

2. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: «Кондор», 2006. 206 с.
3. Методи математичної статистики в дослідженні проблем педагогіки і психології. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukped.com/1169.html>.
4. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Кристочук. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
5. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
6. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів, ад'юнктів ВНЗ / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка; авт.-упоряд.: А.Є.Конверський [та ін.]; за ред. А.Є.Конверського. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 352 с.
7. Барковський В.В., Барковська Н.В., Лопатін О.К. Теорія ймовірностей та математична статистика: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2002. 448 с.
8. Грабченко А. І., Федорович В. О., Гаращенко Я. М. Методи наукових досліджень: навч. посіб. Х.: НТУ «ХПІ», 2009. 142 с.
9. Методи математичної статистики в дослідженні проблем педагогіки і психології. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukped.com/1169.html>.
10. Панова С.О. Математичні методи у статистичній перевірці наукових гіпотез [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://bdpu.org/scientific_published/conf021009/articles/Section_3/Panova.pdf.
11. Шевцов А.Г., Ласточкина О.В., Никоненко Н.В. Підготовка вчителів спеціальної освіти в Україні та за кордоном в умовах екстреного запровадження дистанційного навчання. Інформаційні технології і засоби навчання, т. 77, № 3. с. 240-261, 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3960>.

Практичне заняття № 5

ТЕМА 7. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ, ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ.

МЕТА. ВИСВІТЛИТИ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕТОДИКИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ.

Теоретичні питання:

1. Методика дослідження; логіка, та етапи наукового дослідження.
2. Педагогічний експеримент та його різновиди – констатувальний, формувальний, контрольний.

3. Загальні вимоги до підготовки та проведення педагогічного експерименту, структура його етапів.
4. Особливості організації та проведення педагогічного експерименту в полі спеціальної освіти.

Завдання для самостійної роботи:

1. Висвітлити основні напрями сучасних наукових досліджень у сфері спеціальної освіти в Україні. Обґрунтувати власне бачення шляхів розв'язання означених проблем.
2. Процес наукових досліджень та його характеристики. Стадії наукових досліджень: організаційна, дослідна, узагальнення, апробація і реалізація результатів дослідження. Надайте розгорнуту характеристику кожного етапу наукового дослідження.
3. Скласти таблицю з етапами педагогічного експерименту для Вашої магістерської роботи.
4. Обґрунтувати методику діагностики (констатувальний етап експерименту) в розрізі теми Вашої магістерської роботи. Обсяг: 1- 3 сторінки тексту.
5. Обґрунтувати методику формувального експерименту в розрізі теми Вашої магістерської роботи. Обсяг: 1- 3 сторінки тексту.
6. Аргументуйте проміжні та головні висновки Вашої магістерської роботи.

Література:

1. Демківський А. В., Безус П. І. Основи методології наукових досліджень: навч. посіб. К. : Акад. муніцип. упр., 2012. 276 с.
2. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: «Кондор», 2006. 206 с.
4. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Криstopчук. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
5. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
6. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів, ад'юнктів ВНЗ / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка; авт.-упоряд.: А.Є.Конверський [та ін.]; за ред. А.Є.Конверського. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 352 с.
7. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К.: КНУТД, 2009. 246 с.
8. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2008. 278с.

9. Основи наукових досліджень: конспект лекцій. Укладач Е.В.Колісніченко. Суми: Сумський державний університет, 2012. 83 с.
10. Основи наукових досліджень: навч. посіб. для студ. спеціальності «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Г.Г.Стрелкова, М.М. Федосенко, А.І.Замулко, О.С.Іщенко. Електронні текстові дані. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 120 с.
11. Шевцов А.Г., Ласточкіна О.В., Никоненко Н.В. Підготовка вчителів спеціальної освіти в Україні та за кордоном в умовах екстреного запровадження дистанційного навчання. Інформаційні технології і засоби навчання, т. 77, № 3. с. 240-261, 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3960>
12. База даних рефератів та цитування рецензованої літератури SCOPUS. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.scopus.com>.
13. База даних рефератів та цитування рецензованої літератури Web of Science Core Collection. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://clarivate.com/cis/solutions/web-of-science-core-collection/>.
14. Бібліотека СумДПУ імені А.С.Макаренка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://library.sspu.edu.ua/>.
15. Науковий портал та соціальна мережа вчених. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.researchgate.net>.

Практичне заняття № 6

ТЕМА 8. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ, ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.

МЕТА. ОЗНАЙОМИТИСЯ З ВИМОГАМИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.

Теоретичні питання:

1. Загальні вимоги до оформлення наукового доробку.
2. Головні частини рукопису магістерської роботи.
3. Академічна доброчесність або антиплагіат.
4. Необхідні документи для захисту магістерської кваліфікаційної роботи: наказ про затвердження теми і наукове керівництво, рекомендація кафедри щодо захисту, текст роботи, відгук, рецензії.
5. Підготовка виступу для захисту роботи. Структура презентації.

Завдання для самостійної роботи:

1. Наукова публікація: поняття, функції, основні види.
2. Наукова монографія, наукова стаття, теза доповіді.
3. Реферат, доповідь, виступ.
4. Методика підготовки та оформлення публікацій до видання.

5. Скласти перелік основних наукових видань з логопедії.
6. Форми звітності при науковому дослідженні.
7. Участь студентів у науково-дослідній роботі кафедри логопедії. Наукові студентські об'єднання.

Література:

1. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
2. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С.Добронравова, О.В.Руденко, Л.І.Сидоренко та ін.; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
3. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів, ад'юнктів ВНЗ / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка; авт.-упоряд.: А.Є.Конверський [та ін.]; за ред. А.Є.Конверського. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 352 с.
4. Положення про кваліфікаційну роботу у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка нова редакція. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/11/nova_redakciya_polozhennya_pro_kv_alifikaciynu_robotu_z_pidpisami_a7c17.pdf.
5. Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у освітньо-науковій діяльності сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/polozhennya_pro_sistemu_zabe_zpechennya_akademichnoyi_dobrochesnosti_u_osvitno-naukoviy_diyalnosti_56ed3.pdf
6. Бібліотека СумДПУ імені А.С.Макаренка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://library.sspu.edu.ua/>.
7. Науковий портал та соціальна мережа вчених. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.researchgate.net>.

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ЩОДО ЯКОСТІ ОПАНУВАННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ:

1. Наукове пізнання. Взаємозв'язок теорії і практики у науковому пошуку, раціональний і чуттєвий рівень пізнання.
2. Наукове дослідження як процес і результат. Форми наукового знання.
3. Основні характеристики дослідницьких умінь.
4. Ідеалізація та формалізація наукового пошуку. Поняття про логіку науки.
5. Наукова термінологічна мова: терміни, поняття, символи, позначення, логічні форми.
6. Основні логічні форми теоретичного пізнання: поняття, судження, умовивід, класифікація. Закони двозначної логіки: тотожності, суперечності, виключення третього, достатньої підстави.
7. Використання логічних форм і законів аргументації у магістерській роботі (представлення результатів і підсумків).
8. Поняття про методологію науки.
9. Характеристика основних методологічних рівнів дослідження.
10. Методологія педагогіки. Загальні принципи педагогічного, наукового дослідження. Закони діалектики. Часткові принципи педагогічного дослідження.
11. Підходи до вивчення педагогічних явищ та процесів у спеціальній педагогіці.
12. Компоненти науково-поняттєвого апарату психолого-педагогічного дослідження: проблема, тема, актуальність, об'єкт та предмет дослідження, мета, завдання, гіпотеза, практична значущість, новизна.
13. Зміст науково-поняттєвого апарату психолого-педагогічних досліджень в полі спеціальної освіти.
14. Значення інформації для процесу наукового дослідження.
15. Інформаційні джерела: визначення та класифікація.
16. Джерельна база наукових досліджень галузі «Спеціальна освіта».
17. Пошукові системи загального призначення. Системи спеціалізованого наукового пошуку. Наукометричні дослідження, бази даних. Бібліографічні посилання Google Scholar.
18. Поняття про метод дослідження. Класифікація методів дослідження відповідно до теоретичного й емпіричного рівнів дослідження.
19. Застосування загальних методів дослідження: теоретичних (абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання), емпіричних (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент) та математичних (методи математичної статистики, кореляційний аналіз, факторний аналіз).
20. Методика дослідження; логіка, та етапи наукового дослідження.
21. Педагогічний експеримент та його різновиди – констатувальний, формувальний, контрольний.

22. Загальні вимоги до підготовки та проведення педагогічного експерименту, структура його етапів.
23. Особливості організації та проведення педагогічного експерименту в полі спеціальної освіти.
24. Загальні вимоги до оформлення наукового доробку.
25. Головні частини рукопису магістерської роботи. Академічна доброчесність або антиплагіат.
26. Необхідні документи для захисту магістерської кваліфікаційної роботи: наказ про затвердження теми і наукове керівництво, рекомендація кафедри щодо захисту, текст роботи, відгук, рецензії.
27. Підготовка виступу для захисту роботи. Структура презентації.